

*„Az utóbbi időben ...nagyon elment az informatika irányába.
Most már minden elektronikusan megy”*

KÖZÉPKORÚ, NAGYVÁROSI NŐ, KÉT FELNŐTT GYEREKKEL

Kérlek, mesélj egy kicsit a gyerekkorodról. Milyen családban nőttél fel, mivel foglalkoztak a szüleid?

Egy háromezer lelkes gyönyörű fekvésű faluban nőttem fel. A szüleim tanárok voltak mind a ketten, később az anyukám ugyanott iskolaigazgató lett. Csodás gyermekkorom volt. Bent laktunk a településen lévő kastély parkjában lévő szolgálati lakásban, ott volt az iskola is. Tíz család lakott itt egy udvarban. Ahogy kiléptünk a lakásajtón, már mindjárt volt öt-hat játszópajtás, akikkel lehetett játszani. Apai nagyszüleim is tanárok voltak. Még a dédnagyapám is tanár volt, ő Erdélyből származik. Sokat voltunk Erdélyben, ott szívtam magamba sok szépséget és szeretetet, úgyhogy azt gondolom, jó helyről jöttem.

És hogyan lettél ügyvéd? Mi döntötte ezt el benned?

Mindenki tanár volt a családban, és énbennem volt egy ellenállás, hogy én nem leszek az. Nem, nem akartam tanár lenni. Valahogy nem vonzott ez a dolog. Ennek ellenére egy évig tanítottam. Amikor elsőre nem vettek fel az egyetemre, akkor otthon tanítottam képzés nélkül harmadikosokat. Az pont elég is volt arra, hogy az összes kreativitásomat kiéltem benne, a falusi gyerekekkel. Négy évszakot hallgattunk, mindenfélét csináltunk, ami nem jutott volna el hozzájuk, úgyhogy nekem elég is volt ennyi ebből. Nem tudom miért, engem mindig is vonzott a jogi pálya. A szüleim mondták, hogy már egészen kiskoromtól kezdve mindig igazságot osztottam, volt mindenről véleményem.

Volt valami nehézséged az ügyvéddé válás során?

Nagyon nagy nehézségem volt, mert nem volt családi, szakmai kapcsolatom, előzményem. Tehát az, hogy a húgom például tanítónő lett, az teljesen előre beállított pálya, tudta, hogy mi fog következni, mert nagyon

sokan voltak tanárok a családban. Én nem tudtam, hogy mi lesz, nekem fogalmam sem volt, hogy mire vállalkozom, csak úgy érdekelt. A nagybátyám jogot végzett, de ő nem a szakmában dolgozott, én voltam az első jogi diplomás a családban. Fogalmam sem volt, csak tudtam, hogy majd itt valahogy az igazságszolgáltatásban leszek. Először nem azért nem vettek fel, mert nem lett volna meg a pontom, hanem akkoriban még volt olyan megkülönböztetés, hogy fizikai dolgozók gyereke, szellemi foglalkozású, és munkás-paraszt. És akkor nekem megvolt a pontom, de azokat részesítették előnyben, akik fizikai dolgozók gyerekei voltak, meg nem tudom pontosan. És akkor másodszorra fölvettek a jogra. Aztán az egyetemet nagyon élveztem. Az a négy és fél év életem legszebb időszaka volt. Az egyetem befejezése után én nem tudtam, hogy mi legyen, hova menjek. Mivel a szüleim tanárok voltak, és nem nagyon voltunk anyagiilag megalapozva, akkor azt választottam, hogy közel ahhoz a faluhoz, ahol én fölöttem, egy TSZ-ben kezdtem el dolgozni, jogi előadóként, mert ott fizettek a legtöbbet, azok közül, amit választani lehetett. Ott dolgoztam másfél évig. Közben a férjemmel már egyetem alatt megismerkedtem, és akkor az volt a cél, hogy visszakerüljünk az egyetemi városba, hogy ott majd együtt közös életet kezdjünk. És amikor az ahhoz közeli faluban az ÁFÉSZ-nál jogi előadói állást hirdettek, akkor azt megpályáztam, összeházasodtunk és ott dolgoztam. Aztán amikor a lányom megszületett, akkor már a Patyolat Vállalathoz mentem.

Ezt követően pedig liberalizálták az ügyvédkedést, tehát aki eddig jogtanácsos volt, az is lehetett ügyvéd, akkor csináltunk egy jogtanácsosi munkaközösséget, utána meg egy ügyvédi irodát, és úgy lettem ügyvéd. Akkor már volt két gyerekem. Nem tudtam, mire vállalkozom, megmondom őszintén. Amíg nyolc órában dolgoztam egy cégnél, addig viszonylag tervezhető volt az élet, de miután elkezdtem az ügyvédkedést, ott gyakran délutánra és estére esik a munka. Sokszor volt olyan, hogy nem tudtuk, ki menjen a gyerekekért. Fogadtunk egy nénit, aki óvodába, iskolába elment értük, és amikor a férjem se tudott menni és én se, akkor ennél a néninél landoltak a gyerekek. Este hat- hét körül mentünk értük, amikor befejeztük a munkát. Ilyen szempontból nem annyira ideális nőnek ügyvédek lenni, mert ez inkább délutáni, esti elfoglaltság.

Az nehézség volt a szakmai munkában, hogy nem rendelkeztl ügyvéd-kapcsolatokkal, rokonokkal?

Csak az elején volt ez nehéz, de később már nem. Nem is az, hogy nem rendelkezem ügyvéd-rokonnal, hanem hogy nem volt kihez menni, nem volt kit kérdezni. Ezt igazából most érzékelem a fiamnál, aki szintén jogász lett, és a barátnője is jogász. Most érzékelem, hogy ők állandóan kérdezgettek, már egyetem alatt is kérdezgettek, most is, bármilyen szakmai dolog van, tőlem kérdezgetnek. Tehát most érzem úgy igazán, hogy nekem nem volt olyan, akit szakmai dolgokról kérdezhessek. De, lehet, hogy pont ezért, önállóan sikerült kialakítani úgy ügyfélkört, és minden más egyebet is. Szerencsém volt, mert a férjem lízingszakmában dolgozott, pénzügy-finanszírozás területén, és a cégeknek, akikkel ő kapcsolatban volt, azoknak beajánlott, és így alakult ki az ügyfélköröm. Ebből adódóan én főleg gazdasági joggal foglalkozom.

Szerinted melyik szakterületeken könnyebb, és melyiken nehezebb dolgozni?

Egyedül a büntetőjogi eseteket nem vállalom. Az összes többit igen. Büntetőjogot valamikor vállaltam, fiatalkorúak tanácsában néhány kirendelt védőséget. Érdekes volt, aranyos volt, de engem az nem vonz. A gazdasági részben szinte olyan munkát végeztem, mintha jogtanácsos lennék. Voltak tartós megbízásos cégeim, hozzájuk kijártam, és akkor az összes minden, ami egy cégnél fölmerül munkajog, társasági jog, gazdasági jog, vállalkozások. Elvégeztem a kétéves jogász-közgazdászképzést Pesten, és akkor azóta leginkább a gazdasági része az, ami vonz. Érdekes, hogy az utóbbi pár évben rengeteg bontó perem is van, amit előtte sose csináltam.

Melyik szakterület jár a legnagyobb bevétellel, és a legnagyobb presztízzsel?

A büntető járna, csak én azt nem csinálom, mert nem szeretem. Nem szeretem a bűnözőket, egyáltalán nem vonz ez a része, engem a tiszta dolgok vonzanak. Egyébként a gazdasági rész is járhat nagy bevétellel, mert volt olyan életszakaszom, mikor hat tartós megbízásos cégem volt, tehát az elég jó.

Szerinted mely tulajdonságok elengedhetetlenek az ügyvéd-szakmához?

Legfőképpen a magabiztosság, határozottság, az a képesség, hogy gyorsan döntsél bizonyos helyzetekben. Az nem jó ügyvéd, aki azt mondja, hogy „Jó, majd megnézem a jogszabályt, és majd jöjjön vissza két hét múlva”. Azokat nem nagyon szokták szeretni az ügyfelek. Még akkor is jobb, ha nem jól döntesz, de gyorsan kell döntenie. Tehát majdnem olyan, mint az orvos. Nem akkora kockázattal, mint az orvos, de ha van egy eset vagy valami, akkor gyorsan le kell pörgetni, és el kell indulni egy irányba. Hogy az most jó lesz, vagy nem lesz jó, azt majd eldönti az élet, de akkor azon kell végigmenni.

A hivatásnak mik a pozitívumai és mik a negatívumai?

Nekem a pozitívumát épp a polgári jog adja. Azért is csinálom a polgárit, nem a büntetőt, mert a polgári az párbeszédesség, tehát ott a tárgyalások során is, amit mond az egyik fél, arra lehet reagálni. Írásbeliség van, van a keresetlevél, arra van az ellenkérelem, és akkor összeszeded, hogy milyen érveket tudsz felhozni vele szemben. Keresgelsz, hozzáteszed magad, a te logikádat, és minden egyebet. Ez nagyon jó, nagyon érdekes, tehát aki azt mondja, hogy a joghoz csak fenék kell, az nem tudja, miről beszél. Mert fenéken ülve nem lehet jó jogásznak lenni. Ehhez logika kell, mindenképpen. Úgyhogy ez az érdekessége, pozitívuma, igen. Nagyon szeretem benne ezt a részt.

Kétségtelenül vannak rutin részei a munkának, de amit az utóbbi időben nem szeretek, hogy nagyon elment az informatika irányába. Most már minden elektronikusan megy. És nagyon sokat kell tanulnunk hozzá, nagyon sokat kell gyakorolnunk hozzá. Volt olyan, hogy órákat küszködtünk, hogy egy civilszervezetes beadvány átmenjen, ne legyen hibakód benne. Ez szerintem nem jó, mert azért a jog legyen már jog, tehát totál átmentünk most már az informatika részébe. Ez olyan szempontból jó is, mert szelektál, mert az idősebb ügyvédek, akik nem foglalkoznak informatikával, azok ezeket nem fogják csinálni, és akkor maradnak a fiatalok, meg egy-két olyan öreg, mint én, aki bevállalja, hogy akkor csináljuk.

Tehát folyamatosan képezned kell magad még így is.

Folyamatosan. Azért is kell folyamatosan képezni magamat, mert tavaly március 15-e óta fölfordult az egész jogrendszer. Az új Ptk. hatályba lépett, magába szippantotta a társasági törvényt, a családjogi törvényt, egy csomó törvényt, amelyek korábban önállóak voltak. Minden megváltozott, régen mind kapásból vágtuk, hogy Ptk. ilyen szakasz, olyan szakasz, most már semmi se úgy van. Könyvekre van osztva, tehát semmi se úgy van, ahogy régen volt. Régen meg kellett tanulni a Ptk.-t, most meg folyamatosan tanuljuk. De emellett még tanuljuk az informatikát is, mindig változik valami. A földtörvény is gyökeresen megváltozott. Most már hat hónapot kell várni, hogy a hatóság hozzájáruljon ahhoz, hogy egy termőföldes szerződést leadjunk. Tehát a jog az olyan, hogy mindig tanulni kell. Ha valaki leáll, nem olvassa az aktuális jogszabályokat, akkor vége.

És erre külön újságot olvasol vagy van valami más forrásod?

Nagyon jó a Net-jogtár. Azon megjelennek mindig az új jogszabályok, az éppen hatályos szöveg. Mert ugye eddig nekem volt komplex jogtár-előfizetésem, de az a baj, hogy most már olyan nagy költségekkel járnak ezek a mindenféle jogi kiadványok. Az is igaz, hogy miután hozzáférhető a Net-jogtár és ott mindig az éppen hatályos szöveg ott van a jogszabályokból, és a Magyar Közlöny online-ban is ott van, és meg tudom nézni az új jogszabályokat, naprakészen tudom követni, ha éppen van rá időm. De muszáj, legalább a legalapvetőbbeket. A mostani kormány jó pár éve minden újat akar csinálni. Új Alkotmány, új Ptk., új minden. És akkor nekünk muszáj ezt megtanulni, a rutinra már nem hagyatkozhatunk. Sajnos vagy nem sajnós? Nem tudom. De most már tényleg semmi nem megy rutinból. Semmi.

Váltunk a családra akkor. Mondtad, hogy két gyereked van. Ők mindketten a jog felé indultak el?

Nem, a lányom közgazdász. Marketing szakon végzett, most Pesten dolgozik egy tréner cégnél. A fiam lett jogász, ő bírósági fogalmazó itt a városban.

És őt már gimnáziumba is úgy járattad, próbáltad úgy irányítani, olyan értékeket átadni, hogy ő is majd a nyomdokaidba lépjen?

Nem, az az érdekes, hogy nem. De egész kicsi korától kezdve érdekelt. Bejártak hozzám az irodába a lányommal együtt annak idején. A lányomat egyáltalán nem érdekelte, pedig őt akartam inkább a jog felé orientálni. A fiam meg kiskorától kezdve kérdezgette, hogy „Anya, milyen szerződést csináltál? Anya, milyen ügyed volt?” Az unokatesókkal csinált egy „Nem szívatjuk egymást és nem káromkodunk” nevezetű egyesületet. Soha életében nem látott ilyet, de volt elnök, titkár, szervezet, bevételek, kiadások. Természetesen ő volt az elnök, a tiszteletdíjat ő kapta, az unokatesó volt a titkár, aki körmölt és adminisztrált. Tehát szerintem volt hozzá érzéke úgy alapból. Amikor már járt az egyetemre, akkor tudtam neki segíteni, és a barátnőjének is.

De a pályaválasztásnál próbáltad egy picit befolyásolni, hogy jogra menjen?

Nem. Mondjuk ő másik városban járt gimnáziumba, tehát abban az időszakban, amikor ő gimnazista volt, akkor nem. Volt, hogy egy-két hétre hazajött, de nem befolyásoltuk. Ők ott az iskolában maguknak kitalálták, hogy mik szeretnének lenni.

Végzel közösségi- társadalmi munkát? Szerinted ez fontos az ügyvédi hivatáshoz?

Igen. Én fegyelmi tanácsstag vagyok, ahol a feladatokat teljes mértékben társadalmi munkaként végzem. Nagyon szeretem. Olyan eseteket ismerek meg, amelyekre vigyázni kell, hogy ne csússzon bele az ember. Egy rossz letétkezelés, vagy magamra bősztíteni az ügyfelet, aztán utána meg jól feljelengethet. Igen, ezt szeretem csinálni.

Fizetség nélküli más szakmai tevékenységeket végzel?

A jogsegélyszolgálatot csináltam egy jó pár évig, vannak, akik még a mai napig is visszajönnek. Meg az az igazság, hogy a jogmunkámat is szociális alapon csinálom. Tehát, akiről azt látom, hogy nagyon nem tudja megfizetni,

vagy nagyon nem képes arra, hogy a rendes díjat megfizesse, azoknak vannak „bónusz jogsegélyeim”, s emiatt soha nem éreztem, hogy szegényebb leszek.

A politika iránt érdeklődsz?

Én nem nagyon érdeklődöm a politika iránt. Nem tartom tisztának a politikát, nem szeretem. Azt gondolom, hogy a politika játszmák, szerepjátás. Engem nem vonz az életnek ez a része. Nagyon kevés olyan emberrel találkoztam, akit a politika megfertőzött, és úgy még normális ember tudott maradni, tehát engem nem vonz ez a világ, egyáltalán. Átlátok rajtuk nagyon hamar.

A politikában nagy arányban vannak jogi végzettségűek. Mit gondolsz miért?

Igen, nagy arányban. Az a fajta képesség, ami a jogi pályán kamatoztatható, az a politikában is jó. Tehát a határozottság, magabiztosság, jól el tudod adni magad, van véleményed, határozott vagy, kicsit tudsz irányítani, kicsit tudsz manipulálni.

Az, hogy jogot végzettek ilyen nagy számban vannak jelen a politikában, az összefüggésben van az ügyvédi szakma presztízsének megváltozásával?

Nem tudom. Én azt gondolom, hogy aki ügyvéd akart lenni, az maradt eddig is ügyvéd, és marad ezután is. Akit a politikai karrier vonz, és az ilyen jellegű egzisztenciális kiemelkedés, az régebben is vonzódott a politika iránt, és ezután is fog. Szerintem az ügyvédi szakma presztízsének megváltozásával ez nincs összefüggésben. Vagy nem egyenes arányban, tehát lehet, hogy van benne egy picit, de nem hiszem, hogy ez befolyásolná.

Mi a hobbid? Sportolsz valamit?

Annyit sportolok, amennyit az egészségem megenged. Van egy Flabélos bérletem, azzal minden áldott nap megyek húsz percre, és rendszeresen sétálok a közeli parkban, de emellett olyan baráti köröm van, akikkel szintén sokat szoktunk mozogni.

A barátokkal milyen sűrűn tudsz találkozni a szakma mellett?

Amilyen sűrűn akarok, és amilyen sűrűn igényem van rá. Az a helyzet, hogy vannak olyan időszakaim, amikor nem vágyódom arra, hogy bárkivel együtt legyek, inkább elvagyok egyedül. De ha igénylem, akkor ugyanúgy, mint régen, folyamatosan keressük egymást. Tehát, hogy ha nekem most eszembe jutna, hogy fölhívom XY-t, „Gyere menjünk hétvégén valahova”, akkor jönne, és mennénk. Tehát olyan kapcsolataim vannak, amelyek közül egyiket sem ápolom napi szinten, de ha eszünkbe jut, akkor tényleg olyan, mintha sülvé-főve együtt lettünk volna, mintha abba se hagytuk volna a beszélgetést.

A barátaid közül sok az ügyvéd, ügyész, bíró, jogász?

Érdekes az én baráti köröm. Van baráti köröm, és van az ügyvédek között is olyan köröm, akikkel jóban vagyok. Ez utóbbiak nem annyira a baráti köröm, de van néhány olyan ügyvéd kolléganő, akikkel hasonlóképpen nagyon jóban vagyok. De nem ők azok, akikkel összejárok. Viszont ha van valamilyen kamarai vagy szakmai rendezvény, akkor velük vagyok együtt. És ővelük is nagyon jól vagyok, egy tanácsban vagyunk, mert olyan jól megértjük egymást, hogy amikor ítélezni kell, annyira egy húron pendül az agyunk, egyformán gondolkodunk. De a hagyományos baráti körömben konkrétan ügyvéd barátom az nincs. Illetve egy távolabbi városban lakó barátnőm, aki még egyetemen a legjobb barátnőm volt. Ő is ügyvéd lett, de nem azért barátom, mert ügyvéd, hanem azért, mert egyetemi barátnőm volt, és most ő is ügyvédként dolgozik.

A politikai, gazdasági életben vannak-e befolyásos ismerőseid?

Ügyfelek vannak, akik meglehetősen befolyásosak, igen. De engem az nem nagyon érdekel, hogy ki a befolyásos, ki a nem befolyásos. Volt olyan, hogy egy nagyon befolyásos ügyfélnél ragaszkodtam hozzá, hogy jöjjön ide és írja alá a szerződést, vagy én odamegyek és írja alá előttem. Ő nagyon prüszkölt ellene, merthogy ő milyen elfoglalt. De én ragaszkodtam ahhoz, hogy mindenkinek előttem kell aláírnia a papírokat. Engem nem nagyon érdekel, hogy milyen befolyásos és elfoglalt államtitkár vagy akárki, akkor sem engedem.

Az ügyfelekkel milyen módon kerülsz kapcsolatba?

Volt és van nagyon sok olyan ügyfelem, akik körében szájról-szájra járt a jó hírem, a nevem. Valaki volt nálam, és akkor utána visszajött, vagy mondta az ismerőseinek. De van számtalanszor, hogy az „ellenfél” jön vissza. Tehát van olyan, hogy perben ellenfelem volt, és van egy olyan szerződése, vagy van egy másik peres ügye, nem az, amiben ellenfél volt, és akkor hozzám jön. Valószínűleg azért, mert azt látják bennem, hogy én nem harcolok az emberekkel, hanem érvekkkel kell, hogy legyőzzem, mert ez a dolgom. De én soha senkivel nem személyeskedek, nem bántom fölöslegesen. Tehát nem gondolom azt, hogy nekem le kell taposnom az ellenfél ügyvédjét és az ügyfelet. Ebből kifolyólag barátságosnak tekintenek, és szívesen is jönnek. Mert onnantól kezdve, hogy kilépünk a bíróság ajtaján, csak arra emlékszik az is, aki ellenfelem volt, hogy volt ez az ügyvédnő, akivel jól elbeszélgettünk, és akkor máskor szívesen jön hozzám. Nem érzékeli, hogy ellenfelek voltunk, mert tényleg nem azok voltunk.

Milyen ügyfélszerzési módok vannak még?

Van nagyon sok ügyfélszerzési mód, de én azokban nem hiszek. Én azt gondolom, hogy mindig a referencia a jó, tehát, hogy valakinek megcsinálsz valamit jól, és akkor azt mondja, hogy menjél hozzá, mert ő jó. Volt már olyan is, hogy egy adásvételi szerződésnél az eladónak is engem ajánlottak, és a vevőnek is. Így ajánlás alapján, szerintem ez a legjobb. És ez azért így huszonöt év alatt kialakul.

És hogyan látod a mostani jogi munka helyzetét? Mennyire jellemző a jogi szolgáltatásokat nyújtó jogtanácsosokat, specialistákat foglalkoztató cégek előretörése?

A cégek is inkább ügyvédeket foglalkoztatnak. Tehát jogtanácsosi jellegű munkára is, mint, ahogy mondtam, hogy én nekem is volt tartós megbízásom több céggel. Már most a nagyobb cégek sem foglalkoztatnak jogtanácsosokat, nagyon kevés cég engedi meg azt magának. Nagy bankoknál, multiknál vannak ugyan fiatal jogászok. Szegénykéék kínlódnak, mint a partra vetett hal, mert ha mi megyünk hozzájuk tárgyalni, az ilyen

„öreg”, tapasztalt ügyvédek, néha fogalmuk sincs, hogy miről van szó. Én például voltam bérleti szerződést tárgyalni, az ügyfelem érdekében. Azért bíztak meg, mert ezek a multik elég egyoldalú előnyöket kötnek ezekben a szerződésekben. Mentünk tárgyalni, és akkor azt vettem észre, hogy odajön hozzám egy ilyen huszonvalahány éves kis fiatal, hogy tárgyaljak vele.

Az árképzés hogy történik? Alkalmazkodsز a konkurenciához és akkor úgy húzod meg az árat?

Azért vannak ilyen szokások, amelyeket az embernek el kell fogadnia. Megvan, hogy adás-vételnél hány százalék, cégalapításra, módosításra azért az ember hallja a tarifákat innen-onnan. Nyilván nem egyfajta tarifa van, vannak nagyon drágák és vannak nagyon olcsók. Én próbálom belőni a középárfolyamra. De nem akarok nagyon olcsó se lenni, mert az a baj, hogy a magyar emberek fejében úgy van, hogy az olcsó az nem is minőség, az nem lehet jó. Tényleg. Tehát nem szabad nagyon olcsón se dolgozni, mert azt hiszi az ügyfél, hogy ő nem kapja ugyanazt a szolgáltatást, mint amit valaki drágábban megkap. Úgyhogy el kell kérni az árat. Nyilván nem a legmagasabb szinten vagy legmagasabb kategóriában, de úgy az 1%-nál azért adás-vételnél el szoktuk kérni bizonyos értékhatárig.

Az eredményes jogi munkához szerinted más jogi szakmákkal kell kooperálni? Mondjuk rendőrség, ingatlankereskedelem, közigazgatás vagy könyvvizsgálat.

A kooperálás, persze nagyon jó. Nekem elég jó kapcsolatom van a földhivatallal is, gyámhivatallal is, a munkaügyi központtal, kormányhivatallal. Rendőrséggel nem, mivel ۇye nem büntetőzők, de egyébként az nagyon jó, ha jó a kapcsolatot, ha bármi probléma van, van valami kis hiba, akkor meg tudod beszélni. Mindenki ejtget egy kis hibát, akkor felhívna telefonon, le tudod egyeztetni, kinek van igaza. Én tisztelem is a hivatalokat.

Az ügyvédi hivatást hobbinak vagy munkának fogod fel?

Munkának, de ahogy az elején is mondtam, szerencsém van, hogy azt csinálom, amit szeretek. Nem tudom elképzelni, hogy mást csináljak.

Akkor legyen ez a végszó.

(Lejegyezte: Lukács Gergely)